

2021
B.A./B.Sc. (General) Third Semester
Public Administration
Paper: Personnel Administration
(With special reference to India)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one questions from each Unit.

x-x-x

I. Attempt any nine of the following in 25-30 words each:-

- a) Define Personnel Administration.
- b) Write two characteristics of Bureaucracy.
- c) Write any two features of Position Classification.
- d) Define Recruitment.
- e) Write any two functions of Union Public Service Commission?
- f) Write any two methods of Recruitment.
- g) Define 'Training'.
- h) Define 'Conduct'.
- i) Meaning of Ethics in Public Service.
- j) Write two causes of Low Morale.
- k) Write any two causes of Corruption.
- l) Write the types of Administrative Tribunals. (9x2)

UNIT - I

- II. Discuss the meaning and features of civil service. (18)
- III. Discuss the significance of rank and position classification. (18)

UNIT - II

- IV. Discuss in detail about recruitment system of higher civil service in India? (18)
- V. Discuss the composition, function and role of SPSC. (18)

UNIT - III

- VI. Discuss the meaning and significance of promotion. (18)
- VII. Define 'Training'. Discuss the training of Higher Civil Service in India. (18)

UNIT - IV

- VIII. What do you mean by Administrative Tribunal? Discuss its advantages and disadvantages. (18)
- IX. Define 'Morale'. Write down the causes of Low Morale. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

(3)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਉੱਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਸੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

_*_*_*_

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੇਂ ਦੇਂ:-
  - (ਕ) ਕਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀਯੋ।
  - (ਖ) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਕੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਗ) ਸਥਿਤਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀ ਕੋਈ ਭੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਘ) ਭਰਤੀ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ।
  - (ਙ) ਸਬ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਕੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਯ ਲਿਖਿਏ?
  - (ਚ) ਭਰਤੀ ਕੇ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਧਿਯਾਂ ਬਤਾਏਏ।
  - (ਛ) 'ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ' ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ।
  - (ਜ) ਆਚਰਣ 'ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ।
  - (ਝ) ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਮੇਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕਾ ਅਰਥ।
  - (ਞ) ਕਮ ਮਨੋਬਲ ਕੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਟ) ਖ਼ਫ਼ਤਾਚਾਰ ਕੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਣ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਠ) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਾਥਿਕਰਣ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋਂ।

ਭਾਗ-1

2. ਸਿਵਿਲ ਸੇਵਾ ਕੇ ਅਰਥ ਔਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਯੋ।
3. ਪਦ ਔਰ ਸਥਿਤਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੇ ਮਹਤਵ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।

ਭਾਗ-2

4. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਉਚ ਆਗਰਿਕ ਸੇਵਾ ਕੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨ ਕੀਯੋ।
5. ਏਸ.ਪੀ.ਏਸ.ਸੀ. ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਯ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਯੋ।

ਭਾਗ-3

6. ਪਦੋਨਤਿ ਕੇ ਅਰਥ ਔਰ ਮਹਤਵ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਯੋ।
7. 'ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ' ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ। ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਉਚਤਰ ਸਿਵਿਲ ਸੇਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਯੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਯਾਯਾਥਿਕਰਣ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ? ਇਸਕੇ ਲਾਭ ਔਰ ਹਾਨਿਯੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।
9. 'ਮਨੋਬਲ' ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਂ। ਨਿਮਨ ਮਨੋਬਲ ਕੇ ਕਾਰਣਾਂ ਕਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਵਰਨ ਕੀਯੋ।

_*_*_*_

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ।

_*_*_*_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-
  - (ੳ) ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ।
  - (ਅ) ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
  - (ੲ) ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
  - (ਸ) ਭਰਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ।
  - (ਹ) ਸੰਘ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਯ ਲਿਖੋ?
  - (ਕ) ਭਰਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੋ।
  - (ਖ) 'ਸਿਖਲਾਈ' ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
  - (ਗ) 'ਚਾਲ-ਚਲਣ' ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
  - (ਘ) ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਅਰਥ।
  - (ਙ) ਖੱਟ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।
  - (ਚ) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।
  - (ਛ) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਯੂਨਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-1

2. ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਐਚ.ਏ. ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ?
5. ਐਸ ਪੀ ਐਸ ਸੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰਯ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

6. ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. 'ਸਿਖਲਾਈ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।
9. 'ਮਨੋਬਲ' ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਖੱਟ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

_*_*_*_